

Recensie: Marja Schouten

Nathan Filer; 'De schok van de val' Uitgeverij Anthos, Amsterdam 2013 ISBN 9789041422330, (Schizofrenie/AG/1) Zie ook: www.amboanthos.nl

Soort boek/Stijl/Aandoening:

De hoofdpersoon Matthew is 19 jaar oud; op negenjarige leeftijd komt zijn twee jaar oudere broer Simon om het leven bij een ongeluk in een vakantiepark. Matthew was daarbij. Hij weet niet precies wat er gebeurd is op die fatale dag, maar voelt zich schuldig aan zijn broers dood. Matthew ontwikkelt schizofrenie en wordt regelmatig opgenomen in een psychiatrische inrichting. In zijn hoofd voert hij gesprekken met zijn broer, zet zich obsessief aan het schrijven en hoopt het geheim van zijn dood te ontrafelen.

Filer heeft dit loodzware thema op een briljante wijze behandeld, lichtvoetig, origineel, poëtisch, en zéér to the point. Een ontroerend verhaal over broederliefde, schuldgevoel, rouw en geestesziekte - maar zoals de schrijver zelf opmerkt - ook een '*fun book*'.

Over de schrijver:

Filer (1980) is performer, dichter en scenarioschrijver. Sinds tien jaar is hij tevens werkzaam als verpleegkundige in een psychiatrische inrichting. Als klein jongetje droomde hij ervan om een roman te schrijven. De schok van de val is zijn debuutroman waaraan hij tien jaar heeft gewerkt. Het wordt alom bejubeld en is in tien talen vertaald.

Korte beschrijving:

Matthew is 19 en woont op zichzelf in een rommelig appartement. Overdag zit hij meestal in de plaatselijke dagopvang. Hij is namelijk 'niet zo therapiegetrouw met pillen' en als hij geen medicijnen krijgt, vormt hij een gevaar voor zichzelf en zijn omgeving. De enige die de vereenzaamde Matthew opzoekt is zijn oma, die soms voor hem kookt en schoonmaakt. Zij doet hem ook een oude schrijfmachine cadeau.

Het is een meeslepend verhaal van een jongen die lijdt onder het verlies van zijn broer Simon. Met onderkoelde humor schrijft Filer wat Matthew sindsdien heeft meegemaakt. Hij schrijft over zijn moeder, zijn beste vriend, maar bovenal over Simon. Hij beseft dat hij een unieke daad moet verrichten om zijn broer te herdenken.

Wat viel op:

De bijzondere manier waarop Matthew zijn verhaal vertelt; in fragmenten die hij schrijft in het behandelcentrum en op zijn kamertje thuis op een oude schrijfmachine met tussendoor tekeningetjes en brieven. De typografische grapjes zijn zeer adequaat. De aanpak getuigt van een zeldzame originaliteit, humor en inlevingsvermogen.

Citaten:

Pag.10: 'Ik zal je vertellen wat er gebeurde, want dat is ook een goede manier om mijn broer te leren kennen. Hij heet Simon. Je vindt hem vast leuk. Ik vind hem in ieder geval heel erg leuk. Maar over een paar bladzijden is hij dood. En daarna is hij nooit meer dezelfde geweest.'

Pag. 28: 'Ik zei dat mijn moeder gek is...Maar er zijn verschillende vormen van gekte. Er is de gekte die in het begin helemaal niet gek doet, er is de gekte die heel beleefd aan de deur klopt en zodra je hem binnenlaat gewoon ergens in een hoekje gaat zitten – en in alle rust groeit. En op een dag – misschien vele maanden nadat je hebt besloten je zoon van school te halen om hem helemaal in zijn eentje thuis te houden, om redenen die in je verdriet verloren zijn geraakt – op een dag gaat die gekte even verzitten en zegt: “Je ziet witjes.”’

Pag.125: 'We zijn egoïstisch, mijn ziekte en ik. We zijn alleen maar met onszelf bezig. We vervormen de wereld om ons heen tot een reeks boodschappen, gefluisterde geheimen die alleen voor ons bestemd zijn.'

Pag.230: 'Vanuit een hoek van de kamer likte een elektrische ventilator aan de pagina's van mijn medisch dossier. Papa schoof wat heen en weer op zijn stoel, iemand anders onderdrukte een geeuw, een vrouw bij het raam keek even op van haar mobiele telefoon en liet hem toen weer in een gebloemde handtas vallen. In het midden stond een lage tafel met daarop een doos tissues, een stapel folders over verschillende soorten geesteszieken en een pot met en plant waarvan de bladeren er niet al te best uitzagen. Waarschijnlijk bleef ik te lang naar die dingen kijken...'Ga door,' zei dokter Clement. Er klonk een zweem van irritatie in zijn stem... Hij leunde achterover waardoor zijn stoel op twee poten kwam te staan, en hij legde zijn voeten op de rand van de tafel. Hij had geen schoolschoenen om goed voor de dag te komen...'

Recensies:

'Zeldzaam zijn ze, de debuten waarvan je weet dat het lang zal duren voordat je er weer een in handen krijgt. *De schok van de val* van Nathan Filer is er zo een. Een onheilspellend, ontroerend en indringend debuut.' (Louis Behre, directeur Crossing Border.)

'*De schok van de val* is een schitterende roman. Overduidelijk het werk van een groot talent.' (S.J. Watson)

'De scènes in de inrichting en een door Matthew bezocht dagbehandelingcentrum zijn sterk in hun evocatie van alledaagse treurnis en verveling, maar ook in hun geestige details. Zo maakt Filer zich vrolijk over de koffiemokken die farmaceutische bedrijven als reclamemateriaal uitdelen en het feit dat patiënten 'zorggebruikers worden genoemd.' (Dirk-Jan Arensman).

Interview:

Hij wilde op een niet-prekerige manier laten zien dat iemand met een psychiatrische stoornis meer is dan alleen zijn ziektebeeld. 'En ik voelde de verantwoordelijkheid die stoornis fatsoenlijk weer te geven. Want hoewel schizofrenie een wijdverbreide ziekte is - één procent van de wereldbevolking lijdt eraan - , bestaan er veel misverstanden over. Neem de mythe van de gespleten persoonlijkheid. Bij het woord 'schizofrenie' roepen mensen meteen: "O, Jekyll en Hyde. Toch?" Terwijl dat fenomeen, als het al bestaat, uitermate zeldzaam is. Ikzelf ben het, na honderden patiënten te hebben gezien, nooit tegengekomen.'

(Dirk- Jan Arensman, 03-09-2013)

Media:

Trailer 'Bijwerkingen' door Carambolas Films, geïnspireerd op *De schok van*

de val. Beeldschoon.

http://www.youtube.com/watch?v=a_dw4Uci-mg

Interview met Brandt (VPRO) in het kader van het Crossing Border Festival
24 november 2013

<http://www.uitzendinggemist.nl/afleveringen/1380828>